

Openheid, overschot en distributie

Auteur(s):

Gorissen, I.

De auteur is werkzaam bij het Centraal Bureau voor de Statistiek. Hij dankt Jeanet Exel en Michiel Vergeer voor hun commentaar en Kees van der Ende, Wiel Packbier en Arij in 't Veld voor het leveren van de gegevens igs@CBS.nl

Verschenen in:

ESB, 88e jaargang, nr. 4412, pagina D3, 4 september 2003

Rubriek:

Dossier: monitor

Trefwoord(en):

Hoe open is Nederland nu eigenlijk? Met welke landen drijven we handel en wat voeren we in en uit? In hoeverre is het buitenland vertegenwoordigd in onze bestedingen? Welke bedrijfstakken zijn sterk exportgericht en welke minder?

Nederland is vanouds een open economie. In 1900 was de buitenlandse handel zelfs nog belangrijker voor ons land dan nu. De invoer was toen echter hoger dan de uitvoer. Vijfentwintig jaar later bedroeg de invoer 52 procent van het bruto binnenlands product (bbp) en de uitvoer 45 procent. Er was dus een handelstekort van 7 procent van het bbp. Tot het begin van de jaren vijftig kende Nederland voortdurend een tekort op haar handelsbalans. Vervolgens was er een dertigtal jaren sprake van afwisselend handelstekorten en -overschotten. Pas vanaf 1981 is er continu een positief saldo op de handelsbalans.

Openheid neemt toe

De uitvoer in Nederland lag in 2002 op 63 procent van het bbp en de invoer op 58 procent. Voor de huidige Europese Unie met vijftien landen als geheel liggen de in- en uitvoer rond de 35 procent van het bbp. Met andere kleine lidstaten als België, Luxemburg en Ierland behoort Nederland dan ook tot de meest open economieën van de Europese Unie. Nederland is aanmerkelijk opener dan andere kleine eu-landen zoals Denemarken, Portugal en Griekenland.

In het afgelopen decennium is het aandeel van de internationale handel in Nederland toegenomen, net als in bijna alle andere eu-lidstaten. De economische teruggang in het begin van deze eeuw heeft een grotere weerslag gehad op de internationale handel in Nederland dan in de meeste andere landen. Toch staat Nederland nog vierde op de ranglijst van EU-landen met de meest open economie. Het Nederlandse marktaandeel in de EU-handel ligt op tien procent. Het is daarmee tweemaal zo groot als het aandeel in het EU-bbp.

Internationale handelsstromen

De andere lidstaten van Europese Unie samen zijn goed voor meer dan de helft van de invoer en zo'n driekwart van de uitvoer van Nederland. Daarnaast wordt een aanzienlijk deel van de handel gevormd door de invoer uit de Verenigde Staten en Azië. Ruim veertig procent van de Nederlandse invoer en uitvoer bestaat uit chemische producten en machines. Computers en computeronderdelen vormen binnen de machines de grootste categorie. Veel goederen zijn afkomstig uit de vs en Aziatische landen en zijn bestemd voor het Europese achterland. Dit is dan ook een belangrijke oorzaak van het handelstekort met de landen buiten Europa en het handelsoverschot met de EU-landen. Zo komt de helft van de ingevoerde computers uit Azië (met name uit China, Taiwan, Japan en Singapore), terwijl negentig procent van de uitgevoerde computers voor het Europese achterland bestemd is. Van de invoer van chemische producten is ruim vijftien procent afkomstig uit de Verenigde Staten. De handel in voedingsmiddelen is grotendeels een Europese aangelegenheid. Toch is ruim een kwart van de invoer van voedingsmiddelen van elders afkomstig. Het gaat daarbij voor een belangrijk deel om vlees en fruitsappen uit Brazilië en cacao en fruit uit Afrika.

Invoerpenetratie

Van elke euro die in ons land uitgegeven wordt aan fruit, is 85 eurocent bestemd voor fruit afkomstig uit het buitenland. De totale 'invoerpenetratie' van landbouwproducten ligt op veertig procent. Voor alle goederen samen is dit 57 procent. De invoerpenetratie is in de loop der jaren gestegen, al is de toename recent wat afgezwakt door de tanende internationale handelsstromen. De invoerpenetratie ligt erg hoog bij computers, en farmaceutische en cosmetische producten. Hier is zo'n negentig procent van de producten van buitenlandse herkomst. Ook een groot deel van de transportmiddelen komt uit het buitenland. Bijna alle personenauto's, vliegtuigen en motorfietsen zijn afkomstig uit andere landen. De verhouding tussen binnenlands geproduceerde en ingevoerde goederen ligt bij zeeschepen daarentegen precies andersom: tien procent is invoer en negentig procent is van Nederlandse makelij.

Uitvoerquote per bedrijfstak

Dat Nederland voor veel bedrijven te klein is blijkt uit de uitvoerquoten. Van de productie in de land- en tuinbouw is ongeveer veertig procent bestemd voor het buitenland. Voor de tuinbouw is dat zelfs tachtig procent. Daarnaast kent ook een aantal industriële bedrijfstakken een hoge uitvoerquote. Traditioneel scoren de chemie en de elektrotechnische industrie hier hoog. De transportsector profiteert, in het kielzog van de goederenhandel, van de externe gerichtheid van ons land. De uitvoerquote ligt hier rond de veertig

procent.

Voor heel Nederland geldt dat van elke tien gemaakte producten er twee voor het buitenland bestemd zijn. Hierbij dient echter bedacht te worden dat diensten een groot deel van onze productie uitmaken. Deze kunnen vaak niet of niet gemakkelijk op grote schaal op buitenlandse markten gesleten worden (denk daarbij aan horeca, overheidsbestuur, zorg). Toch zit juist in de commerciële dienstverlening de nodige beweging. Zo nam de uitvoerquote van het bankwezen toe van twee à drie procent in het midden van de jaren negentig, tot ruim vijf procent in 2002.

Distributie

Nederland heeft mede dankzij haar gunstige ligging een mainport- en distributiefunctie voor Europa. De mainports Rotterdam en Schiphol zijn middelpunten van de Nederlandse logistieke bedrijvigheid. Een substantieel deel van de ingevoerde producten is bestemd voor andere landen. Ze worden zonder verdere bewerking of na slechts geringe bewerking weer uitgevoerd. Dit is kenmerkend voor de rol van Nederland als distributieland.

Rond de veertig procent van de uitgevoerde goederen zijn dergelijke goederen. Een kwart van deze wederuitvoer bestaat uit computers en een kwart uit andere machines en apparaten. Een andere grote wederuitvoerpost wordt gevormd door de chemische producten. Het belang van Nederland als distributieland heeft de afgelopen jaren een flinke vlucht genomen. De wederuitvoer is sinds het begin van de jaren negentig meer dan verdrievoudigd, terwijl de goederenuitvoer uit Nederlands product in deze periode 'slechts' in waarde verdubbelde. In de huidige laagconjunctuur moet echter vooral de wederuitvoer het ontgelden. In 2002 was er zelfs een afname van de wederuitvoer. Toch blijft de positie van Nederland als distributieland sterk. Voor buitenlandse ondernemingen is Nederland een aantrekkelijk distributiecentrum voor de rest van Europa.

Conclusie

Nederland is een van de meest open economieën in de Europese Unie. Een belangrijk deel van onze handelsstromen loopt van de Verenigde Staten en Azië naar het Europese achterland. De distributiefunctie van ons land wint sinds het begin van de jaren negentig steeds meer aan belang.

Ivo Gorissen

tabel 1

Tabel 1. Invoer en uitvoer van goederen naar landen en goederengroepen, in miljarden euro's, 2002. Invoer en uitvoer van goederen naar landen en goederengroepen, in miljarden euro's, 2002

		machines comp. (incl. onderdelen)	overige	vervoer- middelen	chemische producten	voedings- en genot- middelen	brand- stoffen	overig	totaal
eu (15)	invoer	7	19	13	17	14	9	38	117
	uitvoer	20	25	9	28	28	11	55	176
overig	invoer	1	2	1	1	1	5	7	17
Europa	uitvoer	3	4	1	4	2	1	5	19
vs	invoer	3	4	1	4	1	0	5	18
	uitvoer	1	3	1	2	2	0	3	11
Azië	invoer	11	13	1	2	1	4	9	41
	uitvoer	1	4	1	3	2	0	5	16
rest v/d wereld	invoer	0	1	0	1	4	2	4	13
	uitvoer	0	2	1	2	2	1	2	10
totaal	invoer	22	40	16	25	20	20	63	206
	uitvoer	25	37	13	38	36	13	71	233

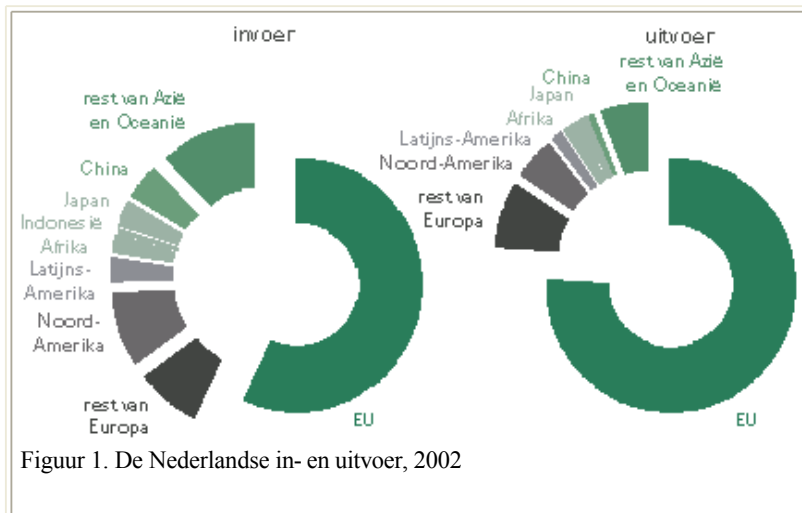
Bron: CBS, *Statistiek van de internationale handel*.

tabel 2

Tabel 2. Uitvoer als percentage van de productie, 2002

	uitvoerquote
landbouw, tuinbouw en visserij	41
aardolie- en aardgaswinning	50
voedings- en genotmiddelenindustrie	56
textiel- en lederindustrie	50
papierindustrie	56
aardolie-, chemie - en rubber- en kunststofindustrie	70
metaalindustrie	44
machine-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie	62
vervoer en opslag	41
overige bedrijfstakken	6
totaal	21

figuur 1

Dossier: Handel en transactiekosten

M. Scheltema: [Handelskapitaal](#)

I. Gorissen: [Openheid, overschot en distributie](#)

F.A.G. den Butter en H. Visser: [Handel brengt welvaart](#)

H.P. van Dalen en A.P. van Vuuren: [Hoe groot is de transactiesector?](#)

M.P. Schinkel: [Handelsgeest redt Hollands hachje](#)

E.E.C. van Damme: [Intermediair: mens of markt?](#)

R.H.J. Mosch en I. Verhoeven: [Meer wereld, meer vertrouwen?](#)

A.E. Steenge en G.J. Hospers: [Grenzen aan transactiekostenverlaging](#)

E. Heijting en W. Biegstraaten: [De rol van de overheid](#)

O. Douma: [Standaard uit de kinderschoenen?](#)

S.P.I. Kappelhof: [Oud geld in nieuwe zakken](#)

W.J.J. Manshanden en B. Kuipers: [Staat zonder transport ook het buitenland stil?](#)

A. de Grip: [Postinitieel onderwijs essentieel](#)

P.T. de Beer: [Laat een Arabier niet de onderkant van uw schoenen zien!](#)

W. Jonkhoff: [De handel](#)